

รายงาน

WESR

Weekly Epidemiological Surveillance Report

ฉบับผนวก / Supplement

เฝ้าระวังทางระบาดวิทยา
ประจำสัปดาห์

สำนักโรคติดต่อ กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข / Bureau of Epidemiology, Department of Disease Control, Ministry of Public Health.

ISSN 0859-547X http://epid.moph.go.th/weekly/w_2548/menu_wesr48.html

ปีที่ ๓๖ : ฉบับที่ ๔๘ : ตุลาคม - ธันวาคม ๒๕๔๘ Volume 36 : No. 48 : October- December 2005

รายงานผลการเฝ้าระวังเด็กที่คลอดจากแม่ติดเชื้อเอชไอวี ใน 4 จังหวัดนำร่อง พ.ศ. 2547

(1 มกราคม พ.ศ. 2544 – 31 ธันวาคม พ.ศ. 2547)

สถานการณ์โรค/ภัย ที่สำคัญ

โดย นิรมล รัตนสุพร, ธนรักษ์ ผลิพัฒน์, อรพรรณ แสงวรรณลอย
กลุ่มงานระบาดวิทยาโรคเอดส์ วัณโรค และโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ สำนักโรคติดต่อ

✉ niramon_ratta@hotmail.com

บทคัดย่อ

การเฝ้าระวังเด็กที่คลอดจากแม่ติดเชื้อเอชไอวี มีวัตถุประสงค์เพื่อ ทราบอัตราการติดเชื้อเอชไอวีจากแม่สู่ลูก ตามลักษณะของบุคคล เวลา สถานที่ และติดตามการเข้าถึงบริการและการใช้บริการในโครงการใช้ยาต้านไวรัสในหญิงตั้งครรภ์ เพื่อป้องกันการติดเชื้อเอชไอวีจากแม่สู่ลูก รูปแบบของการเฝ้าระวังเป็น hospital base surveillance โดยอาศัยการจดทะเบียนเด็กทุกคนที่คลอดจากแม่ติดเชื้อเอชไอวี และติดตามเด็กดังกล่าวเป็นเวลา 2 ปี เพื่อทราบสถานภาพการติดเชื้อในเด็ก ประชากรกลุ่มเป้าหมายคือ เด็กทุกคนที่คลอดจากแม่ติดเชื้อเอชไอวี ระหว่างวันที่ 1 มกราคม พ.ศ. 2544 ถึง 31 ธันวาคม พ.ศ. 2547 ที่มารับบริการที่โรงพยาบาลทุกแห่งในจังหวัดเชียงราย สงขลา อุบลราชธานี และเพชรบุรี

ผลการเฝ้าระวังเด็กที่คลอดจากแม่ติดเชื้อเอชไอวี พบว่า มีเด็กที่คลอดจากแม่ติดเชื้อเอชไอวี มารับบริการที่โรงพยาบาลในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข รวมทั้งสิ้น 2,533 ราย โดยจำแนกตามรายจังหวัด ดังนี้คือ จังหวัดเชียงราย 928 ราย จังหวัดสงขลา 846 ราย จังหวัดอุบลราชธานี 486 ราย และจังหวัดเพชรบุรี 273 ราย มีจำนวนแม่ที่ฝากครรภ์ 2,279 ราย ไม่ฝากครรภ์ 234 ราย ส่วนใหญ่แม่ทราบผลการติดเชื้อเอชไอวีเมื่อมาฝากครรภ์ ร้อยละ 73.2 ก่อนตั้งครรภ์ ร้อยละ 16.6 และขณะคลอด ร้อยละ 4.5 วิธีการคลอดพบว่า คลอดทางช่องคลอด ร้อยละ 84.3 ผ่าตัดทางหน้าท้อง ร้อยละ 15.3 การได้รับนมแม่ขณะอยู่โรงพยาบาล พบว่า ไม่ได้รับนมแม่ ร้อยละ 96.2 ได้รับนมแม่ ร้อยละ 2.6 การได้รับยาต้านไวรัสครบ 3 ระยะ ได้แก่ ในขณะแม่ตั้งครรภ์ ขณะคลอด และแรกเกิด ร้อยละ 70.8 จังหวัดที่มีสัดส่วนสูงที่สุดได้แก่ จังหวัดเชียงราย ร้อยละ 72.1 รองลงมาคือ จังหวัดอุบลราชธานี ร้อยละ 70.8 จังหวัดสงขลา ร้อยละ 70.7 และจังหวัดเพชรบุรี ร้อยละ 67.1 การได้รับยาต้านไวรัสในแม่ที่มีการฝากครรภ์ ส่วนใหญ่จะได้รับการได้รับยาต้านไวรัส AZT อย่างเดียวระหว่างตั้งครรภ์ จำนวน 1,741 ราย คิดเป็นร้อยละ 76.4 ขณะคลอด จำนวน 1,161 ราย คิดเป็นร้อยละ 51.0 และการได้รับยาในทารก จำนวน 1,635 ราย ร้อยละ 71.7 แม่ที่ไม่ได้ฝากครรภ์ ส่วนใหญ่จะไม่ได้รับยาต้านไวรัสใด ๆ ทั้งขณะตั้งครรภ์และคลอด ทารกแรกเกิดได้รับยา AZT เพียงอย่างเดียว จำนวน 174 ราย คิดเป็นร้อยละ 74.4

จากเด็กที่คลอดทั้งหมด พบว่า เด็กที่มีอายุมากกว่าหรือเท่ากับ 18 เดือน ซึ่งครบการรายงานส่วนที่ 2 มีจำนวน 1,878 ราย เด็กที่ได้รับรายงานส่วนที่ 2 แล้ว 1,585 ราย คิดเป็นร้อยละ 84.4 สามารถสรุปสถานภาพการติดเชื้อเอชไอวีได้ 1,343 ราย และไม่สามารถ

สารบัญ

◆ รายงานผลการเฝ้าระวังเด็กที่คลอดจากแม่ติดเชื้อเอชไอวี ใน 4 จังหวัดนำร่อง พ.ศ. 2547 (1 มกราคม พ.ศ. 2544 – 31 ธันวาคม พ.ศ. 2547)	S61
◆ รายงานเปรียบเทียบการบาดเจ็บรุนแรงจากอุบัติเหตุขนส่งทางบก พ.ศ. 2547 และ พ.ศ. 2548	S70
◆ รายงานการบาดเจ็บรุนแรง จาก 5 สาเหตุที่สำคัญ พ.ศ. 2547 ประเทศไทย	S77

สรุปสถานภาพการติดเชื้อ 242 ราย สำหรับเด็กที่สามารถสรุปสถานภาพการติดเชื้อได้ 1,343 ราย นั้น ไม่ติดเชื้อ 1,242 ราย ร้อยละ 92.5 ติดเชื้อ 101 ราย ร้อยละ 7.5 การสรุปสถานภาพการติดเชื้อเอชไอวี สรุปจากเกณฑ์ทางห้องปฏิบัติการ โดยวินิจฉัยด้วยวิธี Antibody 38 ราย วินิจฉัยด้วยวิธี PCR 43 ราย และสรุปโดยใช้เกณฑ์นิยามผู้ป่วยเอดส์และผู้ติดเชื้อที่มีอาการ 21 ราย เด็กที่ไม่สามารถสรุปสถานภาพการติดเชื้อ 242 ราย เนื่องจากติดตามไม่ได้ 200 ราย และเสียชีวิตก่อนการวินิจฉัย 42 ราย

เมื่อจำแนกอัตราการติดเชื้อเอชไอวีตามการได้รับยาต้านไวรัส พบว่า การได้รับยา AZT ครบทั้ง 3 ระยะ คือขณะตั้งครรภ์ ขณะคลอด และแรกเกิด อัตราการติดเชื้อ ร้อยละ 4.7 การได้รับยา ขณะตั้งครรภ์และแรกเกิด อัตราการติดเชื้อ ร้อยละ 7.2 และการได้รับยาขณะคลอดและแรกเกิด อัตราการติดเชื้อ ร้อยละ 12.7 ส่วนการได้รับยา AZT ร่วมกับยาต้านไวรัสอื่น พบอัตราการติดเชื้อ ร้อยละ 4.0 และไม่ได้รับยาต้านไวรัสใด ๆ อัตราการติดเชื้อ ร้อยละ 25.0

บทนำ

การแพร่ระบาดของโรคเอดส์ในประเทศไทยเริ่มเข้าสู่สถาบันครอบครัว ในปี พ.ศ. 2532 เริ่มมีการรายงานผู้ป่วยเอดส์ในเด็กรายแรกที่เกิดจากแม่ที่ติดเชื้อเอชไอวี และจากข้อมูลการเฝ้าระวังการติดเชื้อเอชไอวีเฉพาะพื้นที่ พบว่า เริ่มตรวจพบการติดเชื้อเอชไอวีในกลุ่มหญิงตั้งครรภ์อย่างชัดเจนในปี พ.ศ. 2534 ความชุกเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องและเพิ่มขึ้นสูงสุดถึง ร้อยละ 2.29 ในปี พ.ศ. 2538 หลังจากนั้น มีแนวโน้มลดลง จนถึงปัจจุบัน ความชุกของการติดเชื้อเอชไอวีในหญิงตั้งครรภ์ลดลงเหลือ ร้อยละ 1.37⁽¹⁾ ในปี พ.ศ. 2537 AIDS Clinical Trials Groups ได้รายงานผลการศึกษาการให้ยาต้านไวรัส Zidovudine (AZT) ในหญิงตั้งครรภ์และเด็ก โดยเริ่มให้ยาต้านไวรัส AZT แก่หญิงตั้งครรภ์ที่ติดเชื้อซึ่งมีอายุครรภ์ตั้งแต่ 14 – 34 สัปดาห์ ไปจนถึงช่วงของการเจ็บท้องคลอด ระหว่างการคลอด จะให้ยาต้านไวรัส AZT ทางหลอดเลือดดำ และให้ยา AZT แก่เด็กต่อไปอีก 6 สัปดาห์ จากการศึกษาพบว่า สามารถลดอัตราการแพร่เชื้อเอชไอวีจากแม่สู่ลูกได้ถึงร้อยละ 67.5⁽²⁾ ปัจจุบันกระทรวงสาธารณสุขได้ประกาศเป็นนโยบายในการนำยา AZT ระยะสั้นมาใช้ในหญิงตั้งครรภ์ที่ติดเชื้อ เพื่อป้องกันการแพร่เชื้อเอชไอวีจากแม่สู่ลูก⁽³⁾ สำนักโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ และศูนย์ความร่วมมือไทย – สหรัฐ ด้านสาธารณสุข มีการพัฒนาระบบเฝ้าระวังโรคใหม่ขึ้นมาเพื่อใช้เป็นส่วนหนึ่งของการดำเนินการตามมาตรการดังกล่าว โดยระบบเฝ้าระวังใหม่นี้จะเป็นแหล่งความรู้ที่สำคัญ ในการติดตามการดำเนินงานและประเมินผลการดำเนินงาน การให้ยาต้านไวรัส AZT ในหญิงตั้งครรภ์ที่ติดเชื้อเอชไอวี ที่จังหวัดสามารถนำไปใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยจัดทำโครงการศึกษานำร่องเพื่อการพัฒนาเฝ้าระวังเด็กที่คลอดจากแม่ติดเชื้อเอชไอวี ในพื้นที่ 4 จังหวัดได้แก่ จังหวัดเชียงราย สงขลา อุบลราชธานี และเพชรบุรี ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2544 เป็นต้นมา

การเฝ้าระวังเด็กที่คลอดจากแม่ติดเชื้อเอชไอวี เป็นกระบวนการค้นหาปัญหาและติดตามผลกระทบของการถ่ายทอดเชื้อเอชไอวีจากแม่สู่ลูก อย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อทราบอัตราการติดเชื้อเอชไอวีจากแม่สู่ลูก ตามลักษณะของบุคคล เวลา สถานที่ และติดตามการเข้าถึงบริการและการใช้บริการในโครงการให้ยาต้านไวรัสในหญิงตั้งครรภ์ เพื่อป้องกันการติดเชื้อเอชไอวีจากแม่สู่ลูก

วิธีการเฝ้าระวัง

รูปแบบของการเฝ้าระวังเป็น hospital base surveillance โดยอาศัยการจดทะเบียนเด็กทุกคนที่คลอดจากแม่ติดเชื้อเอชไอวี และติดตามเด็กดังกล่าวเป็นเวลา 2 ปี เพื่อทราบสถานภาพการติดเชื้อในเด็ก ประชากรกลุ่มเป้าหมาย คือ เด็กทุกคนที่คลอดจากแม่ติดเชื้อเอชไอวี ระหว่างวันที่ 1 มกราคม พ.ศ. 2544 ถึง 31 ธันวาคม พ.ศ. 2547 ที่มารับบริการที่โรงพยาบาลทุกแห่งในจังหวัดเชียงราย สงขลา อุบลราชธานี และเพชรบุรี

เครื่องมือที่ใช้ในการเฝ้าระวัง ได้แก่ แบบรายงานการเฝ้าระวังเด็กที่คลอดจากแม่ติดเชื้อเอชไอวี (แบบรายงาน 506/1ก) ทะเบียนเด็กที่คลอดจากแม่ติดเชื้อเอชไอวี (E0/506/1ก) และฐานข้อมูลเด็กที่คลอดจากแม่ติดเชื้อเอชไอวี ในระดับจังหวัด วิเคราะห์ข้อมูลโดย โปรแกรมสำเร็จรูปสำหรับระบบเฝ้าระวังเด็กที่คลอดจากแม่ติดเชื้อเอชไอวี โปรแกรม Epi info คำนวณค่าสถิติ ร้อยละ

ผลการเฝ้าระวัง

จากการเฝ้าระวังเด็กที่คลอดจากแม่ติดเชื้อเอชไอวี ตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม พ.ศ. 2544 ถึงวันที่ 31 ธันวาคม พ.ศ. 2547 พบว่า มีเด็กที่คลอดจากแม่ติดเชื้อเอชไอวี มารับบริการที่โรงพยาบาลในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข รวมทั้งสิ้น 2,533 ราย ซึ่งเป็นการรายงานจากโรงพยาบาลทั้งหมด 65 แห่ง จังหวัดเชียงรายมีรายงานสูงสุด 928 ราย (รพ.ที่รายงาน 17 แห่ง) รองลงมาได้แก่ จังหวัดสงขลา 846 ราย (17 แห่ง) อุบลราชธานี 486 ราย (23 แห่ง) และเพชรบุรี 273 ราย (8 แห่ง)

แม่ที่ติดเชื้อเอชไอวีจำนวน 2,533 รายนั้น เป็นแม่ที่ฝากครรภ์ 2,279 ราย ไม่ฝากครรภ์ 234 ราย และไม่ทราบประวัติการฝากครรภ์ 20 ราย สำหรับแม่ที่มาฝากครรภ์นั้นเป็นแม่ที่ทราบผลการติดเชื้อเอชไอวีเมื่อมาฝากครรภ์จำนวน 1,669 ราย คิดเป็นร้อยละ 73.2 รองลงมาคือ ก่อนตั้งครรภ์ จำนวน 378 ราย ร้อยละ 16.6 ขณะมาคลอดจำนวน 102 ราย ร้อยละ 4.5 และหลังคลอด จำนวน 96 ราย ร้อยละ 4.2 ตามลำดับ แม่ที่ไม่มีการฝากครรภ์ส่วนใหญ่จะทราบผลการติดเชื้อเอชไอวีหลังคลอด ร้อยละ 44.9 (ตารางที่ 1)

ตารางที่ 1 จำนวนและร้อยละของแม่ที่ติดเชื้อเอชไอวี จำแนกตามระยะเวลาที่ทราบผลการติดเชื้อเอชไอวี รายจังหวัด ตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม พ.ศ. 2544 ถึง 31 ธันวาคม พ.ศ. 2547

ระยะเวลาที่ทราบผลการติดเชื้อเอชไอวี	แม่ที่ติดเชื้อเอชไอวี									
	เชียงราย		สงขลา		อุบลราชธานี		เพชรบุรี		รวม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
แม่มีการฝากครรภ์	841		720		463		255		2,279	
เมื่อมาฝากครรภ์	598		532		348		191		1,669	73.2
ก่อนตั้งครรภ์	153		109		77		39		378	16.6
ขณะมาคลอด	34		40		17		11		102	4.5
หลังคลอด	39		32		14		11		96	4.2
ไม่ทราบ	17		7		7		3		34	1.5
แม่ไม่ฝากครรภ์	75		123		18		18		234	
ก่อนตั้งครรภ์	10		22		5		4		41	17.5
ขณะมาคลอด	25		38		6		8		77	32.9
หลังคลอด	36		59		5		5		105	44.9
ไม่ทราบ	4		4		2		1		11	4.7
ไม่ทราบประวัติการฝากครรภ์	12		3		5		-		20	

แม่ที่คลอดทั้งหมด 2,533 ราย ส่วนใหญ่คลอดทางช่องคลอด 2,135 ราย คิดเป็นร้อยละ 84.3 รองลงมาคือ ผ่าตัดทางหน้าท้อง 387 ราย ร้อยละ 15.3 และไม่ทราบวิธีการคลอด 11 ราย ร้อยละ 0.4

การได้รับนมแม่ขณะอยู่โรงพยาบาล ไม่ได้รับนมแม่ จำนวน 2,436 ราย คิดเป็นร้อยละ 96.2 ได้รับนมแม่จำนวน 67 ราย ร้อยละ 2.6 และไม่ทราบการได้รับนมแม่ 30 ราย ร้อยละ 1.2 (ตารางที่ 2)

การได้รับยาต้านไวรัสในกลุ่มแม่ที่มาฝากครรภ์ พบว่า ได้รับยาต้านไวรัสทั้ง 3 ระยะ ได้แก่ขณะตั้งครรภ์ ขณะคลอด และในเด็กแรกเกิด จำนวน 1,614 ราย คิดเป็นร้อยละ 70.8 ของแม่ติดเชื้อเอชไอวีที่มาฝากครรภ์ โดยจังหวัดที่มีสัดส่วนสูงที่สุดได้แก่ เชียงราย จำนวน 606 ราย ร้อยละ 72.1 รองลงมาคืออุบลราชธานี จำนวน 328 ราย ร้อยละ 70.8 สงขลา จำนวน 509 ราย ร้อยละ 70.7 และเพชรบุรี จำนวน 171 ราย ร้อยละ 67.1 ตามลำดับ

สำหรับกลุ่มแม่ที่ไม่มีการฝากครรภ์ การได้รับยาต้านไวรัสส่วนใหญ่พบว่า ได้รับในเด็กแรกเกิด ร้อยละ 67.1 รองลงมาคือ ขณะคลอดและแรกเกิด ร้อยละ 20.1 และไม่ได้รับยาต้านไวรัสใด ๆ ร้อยละ 7.3 (ตารางที่ 3)

ตารางที่ 2 จำนวนและร้อยละ วิธีการคลอดและการได้รับนมแม่ขณะอยู่โรงพยาบาล จำแนกรายจังหวัด
ตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม พ.ศ. 2544 ถึง 31 ธันวาคม พ.ศ. 2547

วิธีการคลอด/การได้รับนมแม่ ขณะอยู่โรงพยาบาล	แม่ที่ติดเชื้อเอชไอวี									
	เชียงราย		สงขลา		อุบลราชธานี		เพชรบุรี		รวม	
	จำนวน	%	จำนวน	%	จำนวน	%	จำนวน	%	จำนวน	%
วิธีการคลอด										
ทางช่องคลอด	785	84.59	726	85.8	415	85.4	209	76.6	2,135	84.3
ผ่าตัดทางหน้าท้อง	134	14.43	120	14.2	69	14.2	64	23.4	387	15.3
ไม่ทราบ	9	0.9	-	-	2	0.4	-	-	11	0.4
การได้รับนมแม่ขณะอยู่โรงพยาบาล										
ไม่ได้รับ	887	95.6	830	98.1	453	93.3	266	97.4	2,436	96.2
ได้รับ	18	1.9	15	1.8	28	5.7	6	2.2	67	2.6
ไม่ทราบ	23	2.5	1	0.1	5	1.0	1	0.4	30	1.2

ตารางที่ 3 จำนวนและร้อยละ ช่วงเวลาการได้รับยาต้านไวรัส จำแนกตามรายจังหวัด จากการเฝ้าระวังเด็ก
ที่คลอดจากแม่ติดเชื้อเอชไอวี ตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม พ.ศ. 2544 ถึง 31 ธันวาคม พ.ศ. 2547

การได้รับยาต้านไวรัส	แม่ที่ติดเชื้อเอชไอวี									
	เชียงราย		สงขลา		อุบลราชธานี		เพชรบุรี		รวม	
	จำนวน	%	จำนวน	%	จำนวน	%	จำนวน	%	จำนวน	%
แม่มีการฝากครรภ์	841		720		463		255		2,279	
ขณะตั้งครรภ์ คลอดและแรกเกิด	606	72.1	509	70.7	328	70.8	171	67.1	1,614	70.8
ขณะตั้งครรภ์ และแรกเกิด	40	4.8	52	7.2	31	6.7	15	5.9	138	6.1
ขณะคลอด และแรกเกิด	70	8.3	63	8.7	32	6.9	13	5.1	178	7.8
ขณะตั้งครรภ์ และคลอด	2	0.2	-	-	1	0.2	1	3.9	4	0.2
ขณะตั้งครรภ์	1	0.1	2	0.3	7	1.5	2	7.8	12	0.5
ขณะคลอด	3	0.3	-	-	-	-	-	-	3	0.1
แรกเกิด	80	9.5	83	11.5	38	8.2	41	16.1	242	10.6
ไม่ได้รับยาต้านไวรัส	19	2.3	5	0.7	18	3.9	11	4.31	53	2.3
ไม่ทราบ	20	2.3	6	0.8	8	1.7	1	3.9	35	1.6
แม่ไม่มีการฝากครรภ์	75		123		18		18		234	
ขณะตั้งครรภ์ คลอดและแรกเกิด	3	4	1	0.8	1	5.5	-	-	5	2.1
ขณะตั้งครรภ์ และแรกเกิด	1	1.3	2	1.6	1	5.5	-	-	4	1.7
ขณะคลอด และแรกเกิด	19	25.3	20	16.2	4	22.2	4	22.2	47	20.1
ขณะตั้งครรภ์ และคลอด	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
ขณะตั้งครรภ์	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
ขณะคลอด	2	2.6	-	-	1	5.5	-	-	3	1.3
แรกเกิด	40	53.3	97	78.8	10	55.5	10	55.5	157	67.1
ไม่ได้รับยาต้านไวรัส	9	12	3	2.4	1	5.5	4	22.2	17	7.3
ไม่ทราบ	1	1.3	-	-	-	-	-	-	1	0.4

แม่ที่มีการฝากครรภ์ในระหว่างตั้งครรภ์และติดเชื้อ ส่วนใหญ่ได้รับยาต้านไวรัส AZT อย่างเดียว จำนวน 1,741 ราย คิดเป็นร้อยละ 76.4 รองลงมาคือ ไม่ได้รับยาต้านไวรัสใดๆ จำนวน 483 ราย ร้อยละ 21.2 และได้รับยาต้านไวรัสอื่นร่วมกับ AZT จำนวน 31 ราย ร้อยละ 1.4

ขณะคลอด ได้รับยา AZT อย่างเดียว จำนวน 1,161 ราย คิดเป็นร้อยละ 51.0 รองลงมาคือ ได้รับยาต้านไวรัสอื่นร่วมกับ AZT จำนวน 616 ราย ร้อยละ 27.0 และได้รับยาต้านไวรัสอื่นอย่างเดียว จำนวน 26 ราย ร้อยละ 1.1

ส่วนการได้รับยาในเด็กแรกเกิด การได้รับยา AZT อย่างเดียวสูงที่สุด จำนวน 1,635 ราย คิดเป็นร้อยละ 71.7 รองลงมาคือ ได้รับยาต้านไวรัสอื่นร่วมกับ AZT จำนวน 552 ราย ร้อยละ 24.2 และได้รับยา AZT แต่ไม่ทราบว่าได้รับยาอื่นหรือไม่ จำนวน 73 ราย ร้อยละ 3.2

แม่ที่ไม่ได้มาฝากครรภ์ในช่วงตั้งครรภ์ส่วนใหญ่จะไม่ได้รับยาต้านไวรัสใด ๆ จำนวน 224 ราย คิดเป็นร้อยละ 95.8 ได้รับยา AZT อย่างเดียว จำนวน 8 ราย ร้อยละ 3.4 ช่วงรอคอดไม่ได้รับยาต้านไวรัสเช่นกัน จำนวน 179 ราย คิดเป็นร้อยละ 76.5 รองลงมาได้รับยา AZT อย่างเดียวจำนวน 35 ราย ร้อยละ 15.0 และได้รับยา AZT ร่วมกับยาต้านไวรัสอื่น จำนวน 12 ราย ร้อยละ 5.1

การได้รับยาในเด็กแรกเกิด ส่วนใหญ่ได้รับยา AZT เพียงอย่างเดียว จำนวน 174 ราย ร้อยละ 74.4 รองลงมาได้รับยาต้านไวรัสอื่นร่วมกับ AZT จำนวน 39 ราย ร้อยละ 16.7 และไม่ได้รับยาต้านไวรัสใด ๆ จำนวน 21 ราย ร้อยละ 8.9 (ตารางที่ 4)

จากการติดตามเพื่อทราบสถานภาพการติดเชื้อเอชไอวีในเด็กที่มีอายุมากกว่าหรือเท่ากับ 18 เดือน สามารถสรุปสถานภาพการติดเชื้อได้ เป็นจำนวน 1,878 ราย ในจำนวนนี้จังหวัดที่มีสัดส่วนการรายงานส่วนที่ 2 สูงสุด ได้แก่ สงขลา 540 ราย ร้อยละ 89.4 รองลงมา คือ อุบลราชธานี 327 ราย ร้อยละ 86.5 เชียงราย 582 ราย ร้อยละ 81.9 และ เพชรบุรี 136 ราย ร้อยละ 73.5

การสรุปสถานภาพการติดเชื้อเอชไอวี สามารถสรุปได้ทั้งหมด 1,343 ราย โดยไม่ติดเชื้อ 1,242 ราย ร้อยละ 92.5 ติดเชื้อ 101 ราย ร้อยละ 7.5 การสรุปสถานภาพการติดเชื้อเอชไอวี สรุปจากเกณฑ์ทางห้องปฏิบัติการ โดยวินิจฉัยโดยการตรวจ Antibody จำนวน 38 ราย วินิจฉัยโดยการตรวจ PCR จำนวน 43 ราย และสรุปโดยใช้เกณฑ์นิยามผู้ป่วยเอดส์และผู้ติดเชื้อที่มีอาการ จำนวน 21 ราย ไม่สามารถสรุปการสถานภาพการติดเชื้อได้ จำนวน 242 ราย เนื่องจากติดตามไม่ได้ 200 ราย และเสียชีวิตก่อนการวินิจฉัย 42 ราย (ตารางที่ 5, 6)

ตารางที่ 4 จำนวนและร้อยละการได้รับยาต้านไวรัส ของกลุ่มแม่ติดเชื้อเอชไอวีที่มีและไม่มีมารฝากครรภ์

จำแนกเป็นรายจังหวัด ตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม พ.ศ. 2544 ถึง 31 ธันวาคม พ.ศ. 2547

การได้รับยาต้านไวรัส	เชียงราย		สงขลา		อุบลราชธานี		เพชรบุรี		รวม	
	จำนวน	%	จำนวน	%	จำนวน	%	จำนวน	%	จำนวน	%
แม่ที่มีการฝากครรภ์ระหว่างตั้งครรภ์	841		720		463		255		2,279	
ยา AZT อย่างเดียว	629	74.8	557	77.4	368	79.5	187	73.3	1,741	76.4
ยา AZT ร่วมกับยาต้านไวรัสอื่น	22	2.6	5	0.7	2	0.4	2	0.8	31	1.4
ยาต้านไวรัสอื่นอย่างเดียว	1	0.1	1	0.1	-	-	1	0.4	3	0.1
ยา AZT ไม่ทราบว่าได้ยาอื่นหรือไม่	3	0.3	-	-	-	-	-	-	3	0.1
ไม่เคยได้รับยาต้านไวรัส	177	21.1	152	21.1	89	19.2	65	25.5	483	21.2
ไม่ทราบ	9	1.1	5	0.7	4	0.9	-	-	18	0.8
ในระหว่างคลอด										
ยา AZT อย่างเดียว	387	46.0	348	48.3	325	70.2	101	39.6	1,161	51.0
ยา AZT ร่วมกับยาต้านไวรัสอื่น	282	33.5	217	30.1	36	7.8	81	31.8	616	27.0
ยาต้านไวรัสอื่นอย่างเดียว	15	1.8	7	1.0	1	0.2	3	1.2	26	1.1
ยา AZT ไม่ทราบว่าได้ยาอื่นหรือไม่	5	0.6	-	-	-	-	-	-	5	0.2
ไม่เคยได้รับยาต้านไวรัส	146	17.4	143	19.9	97	21.0	69	27.0	455	20.0
ไม่ทราบ	6	0.7	5	0.7	4	0.8	1	0.4	16	0.7
เด็กแรกเกิด										
ยา AZT อย่างเดียว	495	58.9	503	69.9	433	93.6	204	80.0	1,635	71.7
ยา AZT ร่วมกับยาต้านไวรัสอื่น	305	36.3	209	29.0	2	0.4	36	14.1	552	24.2
ยาต้านไวรัสอื่นอย่างเดียว	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
ยา AZT ไม่ทราบว่าได้ยาอื่นหรือไม่	25	3.0	7	1.0	26	5.6	15	5.9	73	3.2
ยาต้านไวรัสอื่นไม่ทราบว่าได้ AZT หรือไม่	2	0.2	-	-	-	-	-	-	2	0.1
ไม่เคยได้รับยาต้านไวรัส	2	0.2	-	-	-	-	-	-	2	0.1
ไม่ทราบ	12	1.4	1	0.1	2	0.4	-	-	15	0.7

ตารางที่ 4 จำนวนและร้อยละการได้รับยาต้านไวรัส ของกลุ่มแม่ติดเชื้อเอชไอวีที่มีและไม่มีอาการผิดปกติ
จำแนกเป็นรายจังหวัด ตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม พ.ศ. 2544 ถึง 31 ธันวาคม พ.ศ. 2547 (ต่อ)

การได้รับยาต้านไวรัส	เชียงราย		สงขลา		อุบลราชธานี		เพชรบุรี		รวม	
	จำนวน	%	จำนวน	%	จำนวน	%	จำนวน	%	จำนวน	%
แม่ที่ไม่ผิดปกติ	75		123		18		18		234	
ในระหว่างตั้งครรภ์										
ยา AZT อย่างเดียว	3	4.0	3	2.4	2	11.2	-	-	8	3.4
ยา AZT ร่วมกับยาต้านไวรัสอื่น	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
ยาต้านไวรัสอื่นอย่างเดียว	1	1.3	-	-	-	-	-	-	1	0.4
ยา AZT ไม่ทราบว่าได้ยาอื่นหรือไม่	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
ไม่ได้รับยาต้านไวรัส	70	93.4	120	97.6	16	88.8	18	100	224	95.8
ไม่ทราบ	1	1.3	-	-	-	-	-	-	1	0.4
ในระหว่างคลอด										
ยา AZT อย่างเดียว	14	18.7	14	11.4	4	22.2	3	16.6	35	15.0
ยา AZT ร่วมกับยาต้านไวรัสอื่น	4	5.3	5	4.1	2	11.1	1	5.6	12	5.1
ยาต้านไวรัสอื่นอย่างเดียว	6	8.0	2	1.6	-	-	-	-	8	3.4
ยา AZT ไม่ทราบว่าได้ยาอื่นหรือไม่	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
ไม่เคยได้รับยาต้านไวรัส	51	68.0	102	82.9	12	66.7	14	77.8	179	76.5
ไม่ทราบ	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
เด็กแรกเกิด										
ยา AZT อย่างเดียว	43	57.3	101	82.1	16	88.8	14	77.8	174	74.4
ยา AZT ร่วมกับยาต้านไวรัสอื่น	20	26.7	19	15.5	-	-	-	-	39	16.7
ยาต้านไวรัสอื่นอย่างเดียว	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
ยา AZT ไม่ทราบว่าได้ยาอื่นหรือไม่	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
ไม่เคยได้รับยาต้านไวรัส	12	16.0	3	2.4	2	11.2	4	22.2	21	8.9
ไม่ทราบ	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

จำนวนเด็กที่คลอดจากแม่ติดเชื้อเอชไอวีทั้งหมด 2,533 ราย จากจำนวนเด็กที่คลอดทั้งหมด ปี พ.ศ. 2544 มีเด็กที่ครบกำหนดการตรวจหาการติดเชื้อเอชไอวี 764 ราย สามารถติดตามมาตรวจได้ 572 ราย คิดเป็น ร้อยละ 74.9 เด็กที่ติดตามไม่ได้ 192 ราย ร้อยละ 25.1 ในเด็กที่ติดตามได้ สรุปสถานภาพการติดเชื้อได้ ดังนี้ ไม่ติดเชื้อ 522 ราย ร้อยละ 91.3 ติดเชื้อ 50 ราย ร้อยละ 8.7 ในปี พ.ศ. 2545 มีเด็กที่ครบกำหนดการตรวจหาการติดเชื้อเอชไอวี 710 ราย สามารถติดตามมาตรวจได้ 531 ราย คิดเป็น ร้อยละ 74.8 ไม่ติดเชื้อ 498 ราย ร้อยละ 93.8 ติดเชื้อ 33 ราย ร้อยละ 6.2 ปี พ.ศ. 2546 มีเด็กที่ครบกำหนดการตรวจหาการติดเชื้อเอชไอวี 637 ราย สามารถติดตามมาตรวจได้ 368 ราย คิดเป็น ร้อยละ 57.8 ไม่ติดเชื้อ 340 ราย ร้อยละ 92.4 ติดเชื้อ 28 ราย ร้อยละ 7.6 และปี พ.ศ. 2547 มีเด็กที่ครบกำหนดการตรวจหาการติดเชื้อเอชไอวี 263 ราย สามารถติดตามมาตรวจได้ 114 ราย คิดเป็น ร้อยละ 43.3 ไม่ติดเชื้อ 106 ราย ร้อยละ 93.0 ติดเชื้อ 8 ราย ร้อยละ 7.0

ตารางที่ 5 จำนวนและร้อยละการได้รับรายงาน ส่วนที่ 2 จำแนกตามรายจังหวัด จากการเฝ้าระวังเด็กที่คลอดจากแม่ติดเชื้อเอชไอวี ตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม พ.ศ. 2544 ถึง 31 ธันวาคม พ.ศ. 2547

จังหวัดที่อยู่ใน โครงการเฝ้าระวัง	เด็กที่คลอดจากแม่ติดเชื้อเอชไอวีที่ได้รับรายงานส่วนที่ 2					
	อายุน้อยกว่า 18 เดือน			อายุมากกว่าหรือเท่ากับ 18 เดือน		
	จำนวน	รายงาน	ร้อยละ	จำนวน	รายงาน	ร้อยละ
เพชรบุรี	88	21	23.9	185	136	73.5
อุบลราชธานี	108	58	53.7	378	327	86.5
สงขลา	242	87	36.0	604	540	89.4
เชียงราย	217	82	37.8	711	582	81.9
รวม	655	248	37.9	1,878	1,585	84.4

**ตารางที่ 6 จำนวนและร้อยละการสรุปสถานภาพการติดเชื้อเอชไอวี จำแนกตามรายจังหวัด จากการเฝ้าระวัง
เด็กที่คลอดจากแม่ติดเชื้อเอชไอวี ตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม พ.ศ. 2544 ถึง 31 ธันวาคม พ.ศ. 2547**

การสรุปสถานภาพการติดเชื้อเอชไอวี	จำนวนเด็กทั้งหมดที่ได้รับรายงาน									
	เชียงราย		เพชรบุรี		สงขลา		อุบลราชธานี		รวม	
	จำนวน	%	จำนวน	%	จำนวน	%	จำนวน	%	จำนวน	%
เด็กที่สามารถสรุปการติดเชื้อได้	487		109		458		289		1,343	
ไม่ติดเชื้อเอชไอวี	447	91.7	101	92.6	421	91.9	273	94.4	1,242	92.5
ติดเชื้อเอชไอวี	40	8.2	8	7.3	37	8.1	16	5.5	101	7.5
- วินิจฉัยโดย Antibody	22	55.0	6	75.0	6	16.2	4	25.0	38	37.2
- วินิจฉัยโดย PCR	11	27.5	-	-	27	73.0	4	25.0	43	42.2
- สรุปโดยนิยามผู้ป่วยเอดส์	7	17.5	2	25.0	4	10.8	8	50.0	21	20.6
เด็กที่ไม่สามารถสรุปการติดเชื้อได้	95		27		82		38		242	
ติดตามไม่ได้	81	85.3	18	66.7	76	92.7	25	65.8	200	82.6
เด็กเสียชีวิตก่อนให้การวินิจฉัย	14	14.7	9	33.3	6	7.3	13	34.2	42	17.4
- HIV related	5	35.7	2	22.2	1	16.7	-	-	8	19.1
- Non HIV Related	2	14.3	2	22.2	3	50.0	2	15.4	9	21.4
- ไม่ทราบสาเหตุ	7	50.0	5	55.6	2	33.3	11	84.6	25	59.5

การสรุปสถานภาพการติดเชื้อเอชไอวีด้วยการตรวจวินิจฉัยทางห้องปฏิบัติการ พบว่า ตรวจด้วยวิธี PCR ร้อยละ 61.4 วิธี Antibody ร้อยละ 37.3 จังหวัดที่สรุปการวินิจฉัยด้วยวิธี PCR สูงสุด ได้แก่ สงขลา ร้อยละ 92.1 รองลงมาคือ เชียงราย ร้อยละ 51.2 ส่วนจังหวัดที่สรุปการวินิจฉัยด้วยวิธี Antibody สูงสุด ได้แก่ เพชรบุรี ร้อยละ 76.2 รองลงมาคือ อุบลราชธานี ร้อยละ 53.1

จำนวนเด็กที่สามารถสรุปสถานภาพการติดเชื้อเอชไอวีได้ทั้งหมด จำนวน 1,343 ราย ติดเชื้อเอชไอวี 101 ราย คิดเป็นร้อยละ 7.5 เมื่อจำแนกรายจังหวัดพบว่า จังหวัดเชียงราย มีอัตราการติดเชื้อสูงสุด ร้อยละ 8.2 รองลงมาคือ สงขลา ร้อยละ 8.1 เพชรบุรี ร้อยละ 7.3 และอุบลราชธานี ร้อยละ 5.5

เมื่อจำแนกอัตราการติดเชื้อเอชไอวีตามการได้รับยาต้านไวรัส พบว่า การได้รับยา AZT ครบทั้ง 3 ระยะ คือ ขณะตั้งครรภ์ ขณะรอกคลอด และแรกเกิด อัตราการติดเชื้อ ร้อยละ 4.7 การได้รับยา ขณะตั้งครรภ์และแรกเกิด อัตราการติดเชื้อ ร้อยละ 7.2 และการได้รับยาขณะรอกคลอดและแรกเกิด อัตราการติดเชื้อ ร้อยละ 12.7 ส่วนการได้รับยา AZT ร่วมกับยาต้านไวรัสอื่น พบอัตราการติดเชื้อ ร้อยละ 4.0 และไม่ได้รับยาต้านไวรัสใด ๆ อัตราการติดเชื้อ ร้อยละ 25.0 (ตารางที่ 7)

**ตารางที่ 7 อัตราการติดเชื้อเอชไอวีจากแม่สู่ลูก จำแนกตามมาตรการป้องกันรายจังหวัดจากการเฝ้าระวังเด็กที่
คลอดจากแม่ติดเชื้อเอชไอวี ตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม พ.ศ. 2544 ถึง 31 ธันวาคม พ.ศ. 2547**

การได้รับยาต้านไวรัส	เชียงราย			เพชรบุรี			สงขลา			อุบลราชธานี			รวม		
	เกิด	ติดเชื้อ	%	เกิด	ติดเชื้อ	%	เกิด	ติดเชื้อ	%	เกิด	ติดเชื้อ	%	เกิด	ติดเชื้อ	%
จำนวนเด็กที่มีรายงานส่วนที่ 2 และวินิจฉัยได้	487	40	8.2	109	8	7.3	458	37	8.1	289	16	5.5	1,343	101	7.5
ได้รับ AZT เท่านั้น	262	30	11.5	71	6	8.5	341	30	8.8	273	11	4.0	952	78	8.2
ขณะตั้งครรภ์ รอกคลอด แรกเกิด	160	10	6.3	44	3	6.8	195	10	5.1	194	4	2.1	596	28	4.7
ขณะตั้งครรภ์ และแรกเกิด	23	2	8.7	2	1	50	27	2	7.4	17	-	-	70	5	7.2
ขณะรอกคลอด และแรกเกิด	31	6	19.4	4	-	-	29	1	3.4	22	4	18.2	87	11	12.7
ขณะตั้งครรภ์ และรอกคลอด	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
ขณะตั้งครรภ์เท่านั้น	-	-	-	1	-	-	1	-	-	3	-	-	5	-	-
ขณะรอกคลอดเท่านั้น	1	1	100	-	-	-	-	-	-	1	-	-	2	1	50.0
แรกเกิดเท่านั้น	42	10	23.8	20	2	10	87	17	19.5	30	2	6.7	179	31	17.3
ได้รับ AZT ร่วมกับยาต้านไวรัสอื่น	209	8	3.8	30	-	-	112	6	5.4	1	-	-	352	14	4.0
ได้รับยาต้านไวรัสอื่นอย่างเดียว	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
ไม่ได้รับยาต้านไวรัส	4	2	50.0	7	2	28.6	4	-	-	13	3	23.1	28	7	25.0

สรุปและอภิปรายผล

จากการเฝ้าระวังเด็กที่คลอดจากแม่ติดเชื้อเอชไอวี พบว่า ในจำนวนแม่ที่ติดเชื้อเอชไอวีมาคลอด 2,533 ราย นั้น ยังมีหญิงที่ไม่ฝากครรภ์ ร้อยละ 9.2 และมีเด็กที่คลอดจากแม่ติดเชื้อเอชไอวีได้รับนมแม่ขณะพักหลังคลอดในโรงพยาบาลถึง ร้อยละ 2.6 เนื่องจากการทราบผลการติดเชื้อเอชไอวีหลังคลอดของแม่ที่ไม่ฝากครรภ์ถึง ร้อยละ 44.9 สำหรับหญิงที่มาฝากครรภ์ได้รับยาต้านไวรัส AZT เป็นส่วนใหญ่ คิดเป็นร้อยละ 76.4 ช่วงเวลาในการได้รับยาครบ ทั้ง 3 ระยะ ได้แก่ ในขณะตั้งครรภ์ รอคอด และทารกแรกเกิด ร้อยละ 70.8 ในหญิงที่ไม่ฝากครรภ์การได้รับยาต้านไวรัส AZT ได้เฉพาะในเด็กแรกเกิดเป็นส่วนใหญ่ ร้อยละ 67.1 การให้คำปรึกษาในหญิงตั้งครรภ์เป็นกระบวนการสำคัญที่ทำให้เกิดการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม เพื่อป้องกันการติดเชื้อเอชไอวี และสนับสนุนให้รับการตรวจหาเชื้อเอชไอวี รวมทั้ง แจ้งให้ทราบเกี่ยวกับมาตรการการให้ยา เพื่อป้องกันการติดเชื้อเอชไอวีจากแม่สู่ลูก และสร้างความรู้ความเข้าใจ ให้เห็นความสำคัญของการกินยาให้ได้รับประสิทธิภาพสูงสุด

เด็กอายุมากกว่าหรือเท่ากับ 18 เดือน 1,878 ราย มีรายงานส่วนที่ 2 จำนวน 1,585 ราย ได้รับการตรวจเลือด เมื่อครบกำหนดเวลา ร้อยละ 84.4 สามารถสรุปสถานภาพการติดเชื้อเอชไอวีได้ 1,343 ราย คิดเป็น ร้อยละ 84.7 มีเด็กที่ไม่สามารถสรุปสถานภาพการติดเชื้อได้ถึง ร้อยละ 15.3 โดยส่วนใหญ่จะติดตามไม่ได้ ร้อยละ 82.6 ความสามารถในการสรุปการวินิจฉัยในเด็กให้ได้เร็วที่สุด มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อจำนวนเด็กที่จะสามารถให้การสรุปการวินิจฉัยได้ เนื่องจากระยะเวลาในการติดตามเด็ก มีความสัมพันธ์กับจำนวนเด็กที่สามารถติดตามมาตรวจเลือดได้ ยิ่งระยะเวลาที่จะติดตามเด็กยาวออกไป จะมีเด็กที่ยังคงมาติดตามที่โรงพยาบาลลดลง จากการศึกษาการมาโรงพยาบาลตามนัดของเด็กที่คลอดจากแม่ติดเชื้อเอชไอวี พบว่า เด็กที่มีอายุ 6 เดือน ยังคงติดต่อกับโรงพยาบาลประมาณ ร้อยละ 93.0 เด็กที่อายุ 12 เดือน ยังคงมาติดต่อกับโรงพยาบาลประมาณ ร้อยละ 83.0 และเด็กที่มีอายุ 18 เดือน ที่ยังคงมาติดต่อกับโรงพยาบาลมีเพียง ร้อยละ 60.0⁽⁴⁾

เด็กที่สามารถสรุปสถานภาพการติดเชื้อได้ จำนวน 1,343 ราย พบอัตราการติดเชื้อ 101 ราย อัตราการถ่ายทอดเชื้อเท่ากับ 7.5 ปัจจุบันการวินิจฉัยการติดเชื้อเอชไอวีในเด็กทารกสามารถตรวจด้วย PCR ได้ในช่วงเด็กมีอายุ 4 – 6 สัปดาห์⁽⁵⁾ ซึ่งถ้าสามารถติดตามเด็กเพื่อมาตรวจเลือดได้ในช่วงอายุที่เด็กมารับบริการขึ้นพื้นฐาน เช่น การรับวัคซีน การรับนมผสมแทนนมมารดาได้ จะทำให้ทราบอัตราการถ่ายทอดเชื้อที่แท้จริงได้

เมื่อจำแนกตามการได้รับยาต้านไวรัส พบว่า การได้รับยาต้านไวรัส AZT อย่างเดียวครบทั้ง 3 ระยะ ได้แก่ ขณะตั้งครรภ์ ขณะรอคอด และเด็กแรกเกิด พบอัตราการถ่ายทอดเชื้อเอชไอวี 4.7 ซึ่งเป็นเพียงร้อยละ 44.2 ของแม่ที่ติดเชื้อเอชไอวีและเด็กที่คลอดจากแม่ติดเชื้อเอชไอวีเท่านั้น ทำให้ทราบว่ามาตรการป้องกันการถ่ายทอดเชื้อ ยังไม่ครอบคลุมหญิงตั้งครรภ์ที่ติดเชื้อเอชไอวีทั้งหมด ส่วนการได้รับยาต้านไวรัส AZT ร่วมกับยาต้านไวรัสอื่น พบอัตราการถ่ายทอดเชื้อ 4.0

ปัญหาอุปสรรค

ปัญหาด้านคุณภาพข้อมูล/การรายงาน

1. การเปลี่ยนผู้รับผิดชอบซึ่งไม่เคยเข้ารับการอบรมวิธีการเขียนบัตรรายงานมาก่อน ทำให้ลงรายงานผิดพลาดและไม่ครบถ้วน
2. การส่งรายงาน 506/1 ก ไม่ถูกต้อง เช่น ไม่ส่งรายงานส่วนที่ 1 เมื่อทำรายงานเสร็จแล้ว
3. การรายงานส่วนที่ 2 ความครบถ้วนอยู่ในระดับต่ำ เนื่องจากไม่เข้าใจนิยามและการวินิจฉัยไม่ถูกต้อง การติดตามเด็กไม่ได้
4. การวิเคราะห์ข้อมูล โรงพยาบาลทั่วไปมี Case มาก ต้องการโปรแกรมสำเร็จรูปในการวิเคราะห์ข้อมูล

ปัญหาด้านการประสานงาน

5. การประสานงานระหว่างโรงพยาบาล โรงพยาบาลไม่มีข้อมูลเพียงพอในการติดตามเด็ก เนื่องจากได้รับเพียงรหัสการติดตามเด็กจากสำนักงานสาธารณสุขจังหวัด และไม่ทราบผู้รับผิดชอบในกิจกรรมหลักของโรงพยาบาลที่จะประสานงานด้วย
6. การติดตามเด็กกรณีอายุมากกว่า 12 เดือนจะติดตามยาก และพบว่าเด็กขาดการติดตามมาก

ปัญหาอื่นๆ

7. การไม่มาฝากครรภ์ เนื่องจากทราบผลเลือดก่อนตั้งครรภ์ ศึกษาข้อมูลย้อนกลับส่วนใหญ่ติดเชื้อจากครรภ์แรก และมีสามีใหม่ต้องการมีบุตร จึงไม่มาฝากครรภ์ จะมาโรงพยาบาลขณะมาคลอด จึงทำให้ไม่ทราบผลเลือดและไม่ได้รับยาต้านไวรัส
8. เจ้าหน้าที่คนเดียวรับผิดชอบหลายงาน

ข้อเสนอแนะ

ควรมีการวิเคราะห์ข้อมูลและใช้ข้อมูลเพื่อพัฒนาคุณภาพบริการ และทบทวนการดูแลมารดาและทารก การเขียนบัตรรายงาน โดยศึกษาจากคู่มือการดำเนินงานระบบเฝ้าระวังเด็กที่คลอดจากแม่ติดเชื้อเอชไอวี หรือสอบถามผู้รับผิดชอบจากสำนักงานสาธารณสุขจังหวัด ควรมีการให้คำปรึกษาในหญิงตั้งครรภ์ที่ติดเชื้อเอชไอวี เพื่อการเข้าถึงบริการการป้องกันการติดเชื้อเอชไอวีจากแม่สู่ลูก และการให้การปรึกษาเรื่องการใช้นมผสมเลี้ยงทารกแทนนมมารดา และการตรวจเลือดในเด็กทารกเพื่อสรุปสถานภาพการติดเชื้อ

จากผลการประเมินระบบเฝ้าระวัง ปี พ.ศ. 2544 พบว่า มีความครบถ้วนของการรายงานส่วนที่ 1 เท่ากับ 97.6 ความครบถ้วนของการรายงานส่วนที่ 2 เท่ากับ 27.5 ปี พ.ศ. 2545 มีความครบถ้วนของการรายงานส่วนที่ 1 เท่ากับ 95.9 ความครบถ้วนของการรายงานส่วนที่ 2 เท่ากับ 77.9⁽⁴⁾ หลังจากที่มีการประเมินระบบเฝ้าระวังเด็กที่คลอดจากแม่ติดเชื้อเอชไอวี ทำให้มีการพัฒนาระบบเฝ้าระวังมีการรายงานได้ครบถ้วนและถูกต้องมากขึ้น จึงควรมีการนิเทศงานและการประเมินระบบเฝ้าระวังเป็นระยะ จะทำให้ระบบเฝ้าระวังมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

1. สำนักระบาดวิทยา กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข. สถานการณ์โรคเอดส์ประเทศไทย เล่มที่ 2 .พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพมหานคร:ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย;2546.
2. Connor EM, Sperling RS, Gelber R, Kiselev P, Scott G, O'Sullivan MJ, VanDyke R, Bey M, Shearer W, Jacobson RL, Jimenez E, O'Neill E, Bazin B, Delfraissy JF, Culnane M, Coombs R, Elkins M, Moye J, Stratton P, Balsley J. Reduction of maternal-infant transmission of human immunodeficiency virus type 1 with zidovudine treatment. Pediatric AIDS Clinical Trials Group Protocol 076 Study Group. New England Journal of Medicine 1994, 331(18): 1173-80.
3. กระทรวงสาธารณสุข. นโยบายการดำเนินการและแนวทางการดำเนินการป้องกันการถ่ายทอดเชื้อเอช ไอ วีจากแม่สู่ลูกสำหรับประเทศไทย. เอกสารราชการเลขที่ สธ 0711.03/ ๖9 ลงวันที่ 11 มกราคม 2543.
- 4.ธนรักษ์ พลพัฒน์.การประเมินโครงการนาร่องเพื่อการเฝ้าระวังเด็กที่คลอดจากแม่ติดเชื้อเอชไอวี.นันทบุรี:สำนักระบาดวิทยา, พ.ศ. 2546.
- 5.วิวัฒน์ โรจนพิทยากร, ทวีทรัพย์ ศิริประภาศิริ.แนวทางการดูแลผู้ติดเชื้อเอชไอวีและผู้ป่วยโรคเอดส์เด็กและผู้ใหญ่ในประเทศไทย ปี พ.ศ. 2547.พิมพ์ครั้งที่ 1.นันทบุรี:การศาสนา; พ.ศ. 2547.

*****